

حقانی‌ابوالحسنی پادزهر تاریخ‌نگاری سکولار بود

۱۹ اسفند ۱۳۹۴ ساعت ۲۲:۲۹

آخرین اثر استاد علی ابو الحسنی درباره شیخ فضل‌الله نوری در همایش بزرگداشت چهارمین سال درگذشت وی با سخنرانی موسی حقانی، محمد حسین رجبی و محمدرضا کائینی برگزار شد.

آخرین اثر استاد علی ابو الحسنی درباره شیخ فضل‌الله نوری در همایش بزرگداشت چهارمین سال درگذشت وی با حضور موسی حقانی، محمد حسین رجبی، جت الاسلام رضا مختاری رونمایی شد. موسی حقانی رئیس مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران در این مراسم نخست طی سخنانی کوتاه اظهار داشت: من با یاد علی ابوالحسنی مندر زندگی می‌کنم، ۱۷ سال رفاقت همراه با کار فراموش کردنش سخت است.

وی افزود: ابوالحسنی خدمت فراموش‌ناشدنی به تاریخ معاصر ایران کرده است. خدمات گوناگون در مقاطع مختلف در تاریخ معاصر انجام داد که در زمینه مشروطیت کار را به اتمام رساند و کتابی که از ایشان امروز رونمایی می‌شود کار نهایی درباره مشروطه و شیخ فضل‌الله نوری است.

رجبی: علت ناکامی محمدعلی شاه آخوند خراسانی بود

محمد حسن رجبی، تاریخ‌پژوه و پژوهشگر از دیگر سخنران این همایش بود که اظهار داشت: بنده این توفیق را داشتم از سال ۵۹ با آقای ابوالحسنی آشنا شوم. ابوالحسنی گنجینه بسیار ارزشمند و سرمایه عظیمی بود که امیدواریم سال‌ها از خدمات ایشان بهره‌مند شویم و کارهای مندر هر کدام از تازگی و طراوت خاصی برخوردار است. در هر مسئله‌ای که ورود کردند عالمانه و متعهدانه بود.

وی با اشاره به عواملی که مندر برشمرند تا اقدامات محمدعلی شاه بعد از استبداد موفق نباشد، تصریح کرد: به دلایل گوناگون از جمله فشار روسیه و انگلیس، دمدمی مزاج بودن محمدعلی شاه و دولتمردان موجب شد این طرح‌ها ناکام بماند.

رجبی افزود: بعد از اینکه مجلس توسط محمدعلی شاه بمباران شد، آب سردی بود که بر آتش مشروطه ریخته شد و در جامعه آن زمان مقاومت کوتاهی صورت گرفت و بعد آرامش در کشور حاکم شد.

این تاریخ پژوه علت عدم استقبال از مشروطه را در میان علما ناشی از اقدامات مشروطه خواهان تندرو و چنددستگی که در جامعه ایجاد شد دانست و افزود: به همین دلیل شیخ فضل الله دارالشورای را پیشنهاد داد که مشتمل بر تجار خوشنام، علما و شاهزادگان درستکار بود که نقش قوه قضائیه داشت که می توانست مسئولان کشور را مورد بازخواست قرار دهد.

رجبی گفت: شیخ فضل الله نوری نقش اساسی در تشکیل دارالشورای داشت و اعضای آن مجلس حق نداشتند شغل دولتی داشته باشند و از حقوق مهمی برخوردار باشند، اما مخالفت جدی آخوند خراسانی و شیخ عبدالله مازندرانی موجب شد دارالشورای شکل نگیرد، حتی خود سردارخان می گوید بنا بر نظر آخوند خراسانی در حال مبارزه هستم و اعلامیه های آخوند خراسانی علت تامه ای بود که اقدامات محمدعلی شاه ناکام بماند.

وی با بیان اینکه اگر منذر کتابی در مورد آخوند خراسانی می نوشت، بهتر بود چون هم روحانی بود و هم تاریخ را می دانست و اشراف کامل به مشروطه داشت، تاکید کرد: اگر به آخوند خراسانی نپرداخته بود، علتش تقوای آقای منذر بود و نمی خواست اختلاف گذشته را باز کند تا موجب سوءاستفاده شود.

وی ادامه داد: علت اصلی که اقدامات محمدعلی شاه ناکام ماند، اعلامیه ای متعدد آخوند و کوشیدن ستارخان بود و آخوند توصیه کرده بود که ملت مالیات به دولت نپردازند و این اقدام دولت را فلج کرد.

رجبی ادامه داد: پس از فتح تهران و دستگیر و به دار زده شدن شیخ فضل الله نوری، آخوند خراسانی نامه ای نوشته بود که از اعدام شیخ فضل الله جلوگیری شود، اما این اقدام مؤثر واقع نشد.

این استاد دانشگاه با طرح این پرسش که چرا پس از شهادت شیخ مشروطه آن گونه که مشروطه خواهان می خواستند، پیش نرفت، آخوند خراسانی واکنش نشان نداد، گفت: بعد از مشروطه یک مقاله ای در روزنامه ایران نو منتشر شد که در آن مقاله قصاص را سخره گرفتند و آخوند خراسانی واکنش نشان داد، اما مسئله اساسی این است که چرا بعد از فروکش کردن هیجانها، چرا ابراز ندامتی صورت نگرفت، چرا بزرگداشتی برای شیخ برگزار نشد. آخوند خراسانی دو سال بعد از اعدام شیخ، زنده بود چرا به این نتیجه نرسید آنچه الان می بیند دو سال قبل شیخ دید.

کائینی: منذر مورخی منصف بود

محمدرضا کائینی از دیگر سخنرانان این برنامه بود که اظهار داشت: مبنای مهمی منذر در آثار تاریخی تکیه بر اقوال علما بود تاریخ نگاری مصطلح تأکید بر شاهدان علمی وقایع دارد، اما آقای منذر معتقد بودند طیف غالب مشروطه هر آنچه می خواستند نوشتند و هر جور که علاقه مند بودند علیه طیف مغلوب مشروطه طلب نوشتند.

وی بابیان اینکه آقای منذر در نوشتن تاریخ مشروطه معتقد بود نوابغ پارسا که همان علما هستند، سخنانشان سندیت بیش تر دارد، افزود: چون علما تمام جوانب امر را رعایت می کردند، به همین دلیل اقوال علما و اقوال تاریخ نگاران متعارف و سیاسیون ترجیح دارد.

وی با انتقاد از نگاه یک سونگرانه به تاریخ نگاری مشروطه که معمولاً هر آنچه را که دوست دارند نثار شیخ می کردند، گفت: خیلی از اقوالی که به جناح مغلوب مرتبط است، سینه به سینه دهن شده است.

کائینی ادامه داد: منذر در تاریخ نگاری شأن روحانیت را حفظ می کرد، درباره مرحوم آخوند خراسانی یادداشت های زیادی داشت که اگر دید انتقادی بود مناسب شأن ایشان بود، اما درباره اینکه به این مسئله نپرداخت به تقوای ایشان برمی گشت، اما در واقع نظرات آخوند و اخبار درست به آخوند نمی رسید و جریانی مانند اسدالله خرقانی که در بیت آیت الله نفوذ می کرد، مانع از رسیدن اخبار درست به آخوند خراسانی می شد.

این روزنامه نگار با بیان اینکه منذر به حفظ میراث علما تأکید داشت. ادامه داد: آقای منذر در نقد حتی مخالفان عقیده اش نیز بسیار منصف بودند، به طوری که به این اعتقاد رسید که سید حسن تقی زاده در آخر عمر تائب شده است.

کائینی بابیان اینکه مطابق اعتقادات منذر، نوع نگاه اجتماعی شیخ و آخوند خراسانی مشترکات زیادی باهم دارند، گفت: نظریه سیاسی و اجتماعی آخوند و شیخ خیلی به هم نزدیک بود، برخلاف اختلافی که بعدها ایجاد شد و ابوالحسنی نیز به این دیدگاه رسیده بود که مبانی این دو شخصیت بسیار به هم نزدیک است شرایط به گونه ای شد که امکان ارتباط با نجف وجود نداشت، به همین دلیل به عروه الوثقی نزدیک شد.

حقانی: اختلاف شیخ و آخوند مبنایی نبود

موسی حقانی نیز در ادامه بابیان سخنانی با طرح این پرسش که چرا آقای منذر به صراحت وارد اختلاف شیخ و آخوند خراسانی نشد، گفت: اختلاف شیخ و آخوند خراسانی مبنایی نبود، بلکه در مصداق باهم اختلاف داشتند.

وی افزود: همچنین آقای منذر معتقد بود باید به صورت قطره چکانی حقایق و واقعیت های تاریخی را گفت چون باید به ظرفیت پذیرفتن حقایق نیز توجه داشت.

حقانی ادامه داد: اعدام شیخ فضل الله و دفن شبانه و انتقال فرارگونه پیکر ایشان به قم نشان می دهد چه فضایی در زمان مشروطه حاکم بود. همین فضای رعب و وحشت در نجف نیز حاکم بود.

وی برای تصدیق این ادعا می‌توان به خاطرات علامه امینی اشاره کرد و گفت: منذر در کتاب «شهیدان راه فضیلت» بحثی در رابطه با شیخ دارد مبنی بر این فضای رعب و وحشتی که در ایران، مشروطه‌خواهان ایجاد کردند، آن‌گونه بود که ۵ سال اجازه ندادند اسمی از شیخ فضل‌الله نوری بر زبان بیاورند و طلبه‌ای که قصد داشت در آن زمان در رابطه با رجال دانشنامه‌ای بنویسد، وقتی به حرف «ف» رسید، نوشته است عالمی که در قرن پنجم به نام شیخ فضل‌الله وجود داشت، شیخ فضل‌الله نیز در همین عصر زندگی می‌کرد که یکی از مخالفان مشروطه است.

حقانی ادامه داد: ابوالحسنی متأسفانه فرصت نیافت مباحثی را که آقای کائینی اشاره داشتند بپردازند، تلاش زیادی داشتند که تاریخ‌نگاری سکولار، سمی که وارد جامعه کردند را پادزهری باشند.

منبع: فارس

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/32819/ابوالحسنی-حقانی-سکولار-نگار-تاریخ-پادزهر-ابوالحسنی-حقانی/32819>